

Een onderzoek naar het polyseme voorzetsel

***rond* in een corpus**

Bachelorscriptie

Hille van Gelder

0605409

21 augustus 2009

Lotte Hogeweg

Helen de Hoop

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
2.1	GRAMMATICALISATIE.....	2
	<i>2.1.1 Definitie</i>	<i>2</i>
	<i>2.1.2 Vorm- en betekenisverandering.....</i>	<i>2</i>
	<i>2.1.3 Verandering op paradigmatisch niveau</i>	<i>2</i>
	<i>2.1.4 Verandering op syntagmatisch niveau.....</i>	<i>3</i>
	<i>2.1.5 Polysemie.....</i>	<i>4</i>
2.2	DE POLYSEMIE VAN AROUND/ROND	6
	<i>2.2.1 Prototypische betekenis van rond.....</i>	<i>6</i>
	<i>2.2.2 De verschillende paden van rond</i>	<i>7</i>
3	METHODE	10
	<i>3.1 Materiaal</i>	<i>10</i>
	<i>3.2 Procedure</i>	<i>10</i>
	<i>3.3 Verwerking data</i>	<i>11</i>
4	RESULTATEN CORPUSONDERZOEK.....	13
	<i>4.1 Tijd</i>	<i>14</i>
	<i>4.2 Getal</i>	<i>15</i>
	<i>4.3 Volledigheid.....</i>	<i>16</i>
	<i>4.4 Samenhang</i>	<i>17</i>
	<i>4.5 Halfvormig.....</i>	<i>18</i>
	<i>4.6 Idioom.....</i>	<i>18</i>
5	CONCLUSIE	19
6	LITERATUURLIJST	21
7	BIJLAGE	22
	<i>Resultaten corpusonderzoek:.....</i>	<i>22</i>

1 Inleiding

Hoe communiceren mensen met elkaar in taal? Mensen maken gebruik van veel dezelfde woorden. De exacte betekenis hiervan is echter afhankelijk van de bedoeling van de gebruiker. Woorden kunnen namelijk polyseem zijn. Een polyseem woord is een woord dat meerdere betekenissen heeft. Deze betekenissen variëren in functie en de grammaticale inhoud. Ik wil in mijn onderzoek een specifiek woord onderzoeken wat betreft polysemie en de grammaticale functies van de verschillende betekenissen. Het voorzetsel *rond* is een interessant studie-object omdat er al een en ander bekend is over dit woord. Er is relatief veel onderzoek gedaan naar polysemie van dit woord. In dit voorgaand onderzoek is op basis van theorieën onderscheid gemaakt in de verschillende betekenissen van *rond*, maar er is nog nooit een echt corpusonderzoek uitgevoerd naar dit woord om te toetsen of deze theorieën daadwerkelijk kloppen.

De verschillende betekenissen van een polyseem woord kunnen ook verschillen in frequentie en in hoeverre de betekenissen een grammaticale functie hebben. Het is goed mogelijk dat grammaticalisatieprocessen een rol spelen bij polyseme woorden en daarbij dus ook bij de frequenties en grammaticaliteit van de verschillende betekenissen. In dit corpusonderzoek wil ik er dus achter komen of en hoe *rond* polyseem is en of hierbij sprake is van grammaticalisatie.

Om hier achter te komen laat ik eerst zien wat grammaticalisatie precies inhoudt en hoe deze processen van toepassing kunnen zijn op polyseme woorden in hoofdstuk 2.1. Vervolgens bespreek ik in hoofdstuk 2.2 een belangrijk voorgaand onderzoek naar het voorzetsel *rond* om te laten zien wat de bestaande theorieën zijn over de polysemie van *rond*. Deze theorieën neem ik als basis van mijn eigen corpusonderzoek. Vervolgens beschrijf ik in hoofdstuk 3 de aanpak van mijn corpusonderzoek naar de verschillende betekenissen en frequenties hiervan van het woord *rond*. De resultaten zullen uitgebreid besproken worden in hoofdstuk 4. Als laatste komt de conclusie aan bod waarin bekeken wordt of mijn onderzoek aansluit op de theorieën die van toepassing zijn op polysemie en grammaticalisatie.

2.1 Grammaticalisatie

2.1.1 Definitie

Om een algemene definitie van grammaticalisatie te geven wordt vaak een citaat van Kurylowicz genoemd: “*Grammaticalization consists in the increase of the range of a morpheme advancing from a lexical to a grammatical or from a less grammatical to a more grammatical status.*” (1965, p. 69). Dit houdt in dat grammaticalisatie een gradueel proces van taalverandering is. Een woord verandert namelijk niet meteen van status maar dit gaat geleidelijk aan.

Om dit goed te kunnen begrijpen is het belangrijk om goed het onderscheid tussen lexicale en grammaticale items te kunnen maken. Lexicale items worden ook wel inhoudswoorden genoemd en grammaticale items functiewoorden. Inhoudswoorden zijn vooral zelfstandig naamwoorden, werkwoorden en bijvoeglijk naamwoorden. Deze woorden worden gebruikt om dingen, acties en kwaliteiten te kunnen benoemen. Onder functiewoorden worden vaak voorzetsels, voornaamwoorden, verwijswwoorden, verbindingswoorden en dergelijke genoemd. Deze woorden zijn vooral bedoeld om een relatie aan te geven tussen woorden, om woorden met elkaar te verbinden en om een tekst een eenheid te laten vormen en te kunnen verwijzen.

2.1.2 Vorm- en betekenisverandering

Heine en Reh (1984, p. 15) ondervonden dat grammaticalisatie invloed heeft op de vorm en op de betekenis van een onderdeel. Een bepaalde lexicale constructie gaat namelijk na verloop van tijd als een grammaticaal of syntactisch element dienen. Hierbij verliest deze constructie grotendeels haar oorspronkelijke betekenis. Dit wordt ook wel semantische verbleking of verzwakking genoemd. Dit verlies van betekenis van woorden gaat gradueel. Dit kun je op verschillende manieren zien, namelijk aan het gewicht van een teken, de samenhang en variabiliteit op paradigmatisch en syntagmatisch niveau.

2.1.3 Verandering op paradigmatisch niveau

Op paradigmatisch niveau verwijst gewicht naar de sterkte van een teken als geheel. Dit houdt in dat als een partikel los staat, het dan het grootste gewicht heeft. Hierbij is het gebruik van dit woord in verschillende zinnen telkens hetzelfde. Als het partikel een affix wordt, wordt het gewicht minder groot omdat het vast zit aan een ander woord en is de betekenis meer afhankelijk van het woord waar het aan vast zit.

De samenhang op paradigmatisch niveau heeft betrekking op de samenhang van een partikel met andere constituenten. Een morfeem dat een nieuw gebonden morfeem is

geworden na grammaticalisatieprocessen wordt bijvoorbeeld alleen als onderdeel in een gebonden woord of samenstelling gebruikt om zijn nieuwe betekenis uit te drukken. Doordat deze morfemen nu op die plaats moeten staan, houden ze een formele homogeniteit in omdat ze nu één geheel vormen. Deze nieuwe eenheid ontstaat door de betekenisverbleking van het eerder losstaande item, die nu alleen iets zegt over het constituent waarmee het samenhangt en niet meer op zichzelf kan staan.

De variabiliteit op paradigmatisch niveau verwijst naar de vrijheid van de taalgebruiker om bepaalde tekens of woorden te gebruiken op een specifieke plek. Gebonden affixen zijn bijvoorbeeld verplicht op een bepaalde plaats in een samenstelling om hun nieuwe betekenis weer te geven of om iets te zeggen over de samenstelling waar het bij hoort. De vrijheid om een ander talig element te kiezen om een betekenis uit te drukken wordt dus kleiner met meer grammaticalisatie.

Een vaak gebruikt voorbeeld van grammaticalisatie op paradigmatisch niveau is de ontwikkeling van het Engelse *go* van een lexicaal werkwoord voor beweging als in de zin: “*I am going to Nijmegen*”, (Ik ga naar Nijmegen) naar de toekomstmarkering in de zin: “*I am going to travel to Nijmegen*” (Ik ga naar Nijmegen reizen). Hierbij is sprake van betekenisverbleking van het woord *go* omdat in de zin het woord *travel* moet worden toegevoegd voor een duidelijkere betekenis van de zin. Het woord *go* is ook een goed voorbeeld van het feit dat de verschillende stages in de taalverandering naast elkaar kunnen bestaan. De term *go* kan namelijk nog in beide betekenissen voorkomen en is dus een polyseem.

2.1.4 Verandering op syntagmatisch niveau

Grammaticalisatie leidt vaak tot een verlies in autonomie en eigen vorm door meer onderwerping aan beperkingen van het taalsysteem (Lehmann 2004, p. 155). Een constructie kan een partikel of een affix worden dat bij een ander woord hoort en deze taalverandering kun je op meerdere manieren aantonen, onder andere met het syntagmatische gewicht, samenhang en variabiliteit.

Het syntagmatische gewicht van een teken verwijst naar de structurele grootte van de constructies die het teken kan betrekken. Deze grootte neemt af met meer grammaticalisatie. Een alleenstaand lexicaal item kan bijvoorbeeld de hele zin betrekken, maar als component van een gebonden woord of samenstelling kan dit item enkel nog het zinsdeel waar het in staat betrekken.

Syntagmatische samenhang houdt de nabijheid in van een structuur tot een andere structuur die een syntagmatische relatie met zich meebrengt. Hoe meer samenhang na meer grammaticalisatie, hoe minder goed het teken op zichzelf kan staan. Ook de eventuele fonologische verandering is hier een teken van, bijvoorbeeld als morfemen affixen worden.

De variabiliteit op syntagmatisch niveau verwijst naar de vrijheid waarmee het teken kan worden verplaatst in een zin. Een meer grammaticaal element vormt sneller een constructie met verschillende constituenten en kan dan niet meer op andere plaatsen staan in de zin. Dus hoe meer grammaticalisatie, hoe minder vrijheid in de zinsopbouw. Een vrij lexicaal woord kan vaak op meerdere plaatsen in de zin staan maar een gebonden component moet bij zijn samenstelling staan.

Een mooi voorbeeld van het verlies in autonomie is in het Frans te vinden in de ontwikkeling van het Franse affix *-ai* en *-as* zoals in "*chantera*" (ik zal zingen). Dit suffix komt vanuit het hulpwerkwoordelijk gebruik van *habere* (hebben) in het Latijn, zoals in de zin "*venire habes*" (jij moet komen), en is overgenomen naar het Frans en een suffix geworden om een toekomstige tijd uit te drukken. Dit affix wordt echter ook nog los gebruikt als vervoegingen van het werkwoord *habir* (hebben) in het Frans (IJbema: 2002:3).

2.1.5 Polysemie

Grammaticalisatie speelt bij polysemie een belangrijke rol. Het is namelijk de vraag of grammaticalisatieprocessen niet alleen diachroon maar ook synchron te zien zijn. Taalverandering en grammaticalisatie vinden altijd diachroon (door de tijd heen) plaats. Het is echter ook mogelijk om op één moment grammaticalisatieprocessen te zien. Dit is het geval bij polysemie. In deze situatie bestaan er meerdere betekenissen van één woord, waarvan sommige betekenissen meer of minder grammaticaal kunnen zijn dan andere betekenissen, zoals in het laatste voorbeeld.

Polysemie ontstaat als mensen in aanraking komen met nieuwe gebeurtenissen of ervaring waar nog geen woord voor bestaat. Ze gebruiken dan een woord wat dicht in de buurt van de nieuwe betekenis ligt. Zo wordt het originele woord een polyseem. Soms verliest het woord zelfs zijn oude betekenis. De semantische verandering van een woord is meestal unidirectioneel, wat inhoudt dat de nieuwe betekenissen die een polyseem woord kan hebben meestal meer grammaticaal en functioneel zijn dan de oudere betekenissen. Of er daadwerkelijk zo sterk sprake is van unidirectionaliteit staat echter nog veel ter discussie, hiervoor verwijs ik naar Haspelmath (1999). Polysemie is dus onder andere een resultaat van grammaticalisatie.

Zeevat (2007) vat de algemene kenmerken van grammaticalisatie als volgt samen (vrij vertaald):

1. Verbleking van de betekenis van een woord naar een zwakker, vager en meer pragmatische betekenis
2. Frequentie en verplichtheid nemen toe
3. Fonologische en syntactische reductie

Als deze kenmerken inderdaad van toepassing zijn op woorden die polyseem zijn of geworden zijn, kun je op basis van de algemeen geldende theorieën voorspellen dat de meer grammaticale betekenissen meer frequent en gebonden zijn (kenmerk 2) dan de betekenissen die minder grammaticaal zijn omdat ze een meer functionele functie hebben. Deze meer grammaticale betekenissen zijn zwakker omdat ze minder gewicht hebben en minder op zichzelf kunnen staan.

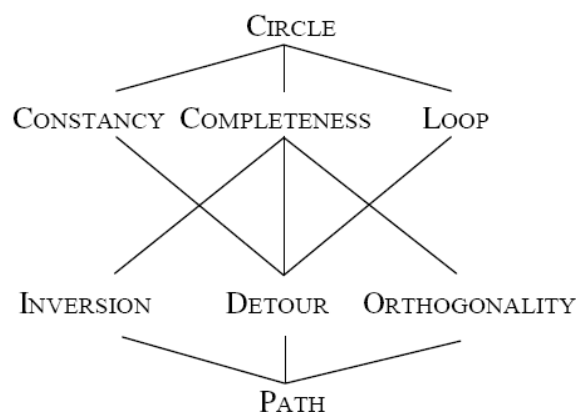
Als *rond* een polyseem woord is, valt te voorspellen op basis van de grammaticalisatietheorieën dat de meer grammaticale en zwakke betekenissen frequenter zullen zijn dan de sterkere inhoudswoorden. Door onderzoek te doen naar polysemen op deze manier bekijk je grammaticalisatie op een synchrone manier. In de volgende sectie ga ik eerst bespreken wat de bestaande ideeën zijn over de polysemie van *rond*. Vervolgens ga ik in mijn onderzoek bekijken wat de daadwerkelijke polysemie van *rond* is en bekijk ik de frequenties van de verschillende betekenissen om te bepalen of grammaticaliteit met de mate van frequentie samenhangt.

Zwarts stelt dat elke betekenis van *around* gebaseerd is op een verzameling paden die bij de prototypische cirkel horen. Een cirkel is namelijk alleen een echte cirkel als alle paden die bij een cirkel horen, van toepassing zijn. Omdat de verschillende betekenissen van *around* overeenkomen met specifieke verzamelingen van paden, en een verzameling een deelverzameling kan zijn van een andere verzameling, is het mogelijk om betekenissen van sterk en prototypisch naar zwak en minder prototypisch te ordenen. Hoe meer paden van toepassing zijn op een betekenis, hoe sterker de betekenis wordt.

De meest prototypische betekenis van *around*, de cirkel dus, omvat alle mogelijke paden, en is dus het sterkst en het meest specifiek. Hoe minder paden er namelijk worden uitgedrukt in een betekenis, hoe minder specifiek en sterk de betekenis wordt, en hoe meer variatie in deze betekenisgroep bestaat. De sterkte van de betekenis hangt dus af van de mate van overlap met de prototypische betekenis.

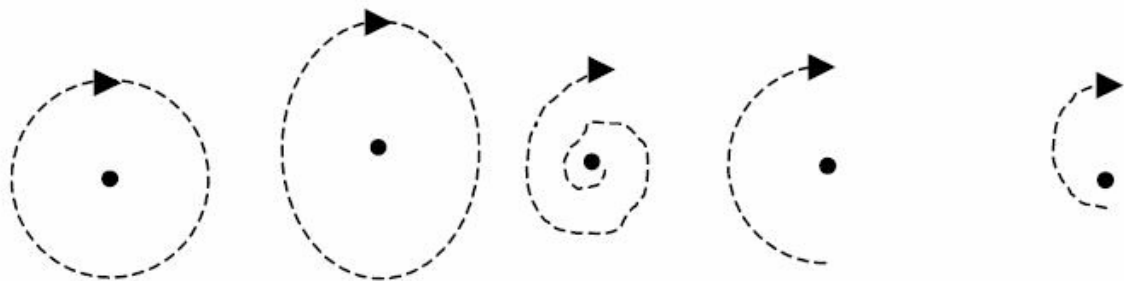
2.2.2 De verschillende paden van *rond*

Maar wat zijn de paden en eigenschappen van de prototypische cirkelbetekenis en welke paden horen bij de zwakkere betekenissen? Het is mogelijk om de verzamelingen van verschillende paden en dus de verschillende betekenissen van *around* te ordenen, afhankelijk van de sterkte in het volgende schema. In de bovenste laag wordt de verzameling paden die een perfecte cirkel maken gespecificeerd. In elke laag daaronder worden de verzamelingen groter, omdat er dan minder specifieke paden van toepassing zijn op de betekenis waardoor de variatie binnen de groep groter wordt. De onderste laag houdt de verzameling in van alle mogelijke paden en is dus vanzelfsprekend de grootste groep:

Figuur 2: Schema van eigenschappen van *around* (naar Zwarts, 2004, p. 7)

De cirkelbetekenis moet volgens Zwarts voldoen aan drie eigenschappen: *constancy*, *completeness* en *loop*. Deze termen kunnen naar het Nederlands worden vertaald met: *constantheid*, *volledigheid* en *geslotenheid*. *Constantheid* betekent dat de lengte van de vector constant blijft. Elk punt van het pad heeft dezelfde afstand tot het middelpunt van de cirkel en is dus een perfecte ronde boog. Een pad kan echter constant zijn maar hoeft niet compleet te zijn. *Volledigheid* houdt in dat ten opzichte van het middelpunt in elke richting een pad bestaat. Het pad gaat dan volledig rondom het middelpunt maar hoeft niet constant of gesloten te zijn, dit geldt bijvoorbeeld voor spiralen en ovalen. De eigenschap *geslotenheid* houdt in dat het eind het pad weer terug komt naar het beginpunt. Het startpunt en eindpunt zijn dus gelijk. Het volgende figuur laat zien hoe de paden van *around* kunnen zijn als er aan verschillende eigenschappen wordt voldaan:

+ Constantheid	- Constantheid	- Constantheid	+ Constantheid	- Constantheid
+ Volledigheid	+ Volledigheid	+ Volledigheid	- Volledigheid	- Volledigheid
+ Geslotenheid	+ Geslotenheid	- Geslotenheid	- Geslotenheid	- Geslotenheid

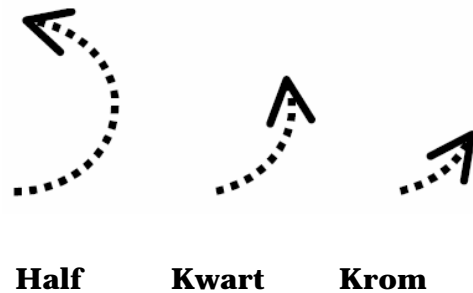
Figuur 3: *Constantheid, volledigheid en geslotenheid in paden* (naar Zwarts, 2004, p. 4)

Deze drie verzamelingen van paden zijn weer deelverzamelingen van grotere verzamelingen van paden, namelijk de paden met de eigenschappen *inversion*, *detour* en *orthogonality*.

Deze noem ik in het Nederlands *half*, *kwart* en *krom* (naar Zwarts, 2006). Binnen de eigenschappen *volledigheid* en *constantheid* zijn er twee zwakkere versies van circulaire paden, namelijk de volgende twee belangrijke eigenschappen: *half* en *kwart*.

De eigenschap *half* houdt in dat er in een cirkelvormig pad altijd twee punten, A en B, te vinden zijn die tegenover elkaar liggen. Deze eigenschap geldt dus voor paden waarvan begin en eindpunt tegenover elkaar liggen. De vorm van het pad kun je zien als een halve cirkel. De eigenschap *kwart* heeft twee punten A en B die vanuit het middelpunt gezien loodrecht op elkaar staan. De vorm van het pad is nu een kwart van een cirkel.

Als laatste is er de grootste mogelijke verzameling van paden voor *around*, namelijk met de eigenschap *krom*. Dit is de grootste verzameling omdat alle andere verzamelingen voor de betekenissen van *around* hier deelverzamelingen van zijn. *Krom* is de eigenschap van de verzameling van paden die niet recht zijn, wat betekent dat de afstand tussen het beginpunt en het eindpunt van het pad langer is dan de hemelsbrede afstand tussen deze twee punten. Deze eigenschap geldt dus voor alle betekenissen van *around*.

Figuur 4: Vectoren van half, kwart en krom (bewerkte illustratie van Zwarts, 2004, p. 9)

De prototypische betekenis van *around* voldoet dus aan alle eigenschappen in het schema van Zwarts (figuur 2). Als er een bepaalde betekenis van *around* gebruikt wordt terwijl er maar een paar bepaalde paden van toepassing zijn, zal het beschreven pad van deze betekenis van *around* meer op een standaard pad lijken, en wordt de betekenis van de gebruikte vorm van *around* dus zwakker en minder specifiek.

Nu duidelijk is hoe Zwarts de polysemie benadert van *around*, is het dus mogelijk om deze ideeën te vergelijken met de resultaten van een kritisch corpusonderzoek naar *round*. In de volgende sectie beschrijf ik hoe ik dit aangepakt heb.

3 Methode

Ik wil erachter komen welke verschillende betekenissen van *rond* er daadwerkelijk bestaan en of deze ook verschillen in frequentie. Om uit te vinden hoe het voorzetsel *rond* wordt gebruikt in natuurlijke spraak en hoe mensen deze mogelijk interpreteren, is het belangrijk om natuurlijk gesproken spraak te vinden. Er zijn verschillende manieren om natuurlijke data te vinden. In mijn onderzoek is het belangrijk dat de data echte uitingen zijn van mensen in een natuurlijke omgeving. Dit is nodig om te bepalen hoe mensen met elkaar in taal communiceren en hoe ze daarbij met polysemie van woorden omgaan.

De beste manier om zulke data te vinden is het gebruiken van een corpusonderzoek. Geëliciteerde data zou misschien niet natuurlijk genoeg zijn en de mensen te bewust maken van hun taalgebruik. De mensen moeten het woord *rond* onbewust gebruiken zodat we meer kunnen ontdekken over het verborgen taalsysteem in ons brein.

3.1 Materiaal

Om gesproken uitingen te vinden van Nederlandse taalgebruikers, heb ik het Corpus Gesproken Nederlands (CGN) gebruikt. De data in deze corpus zijn een steekproef van het hedendaagse standaard Nederlands gesproken door volwassenen in het Nederlands en Vlaams. Alle data zijn orthografisch getranscribeerd en verrijkt met lemma's en de woordklassen. Dit maakt het makkelijk om te zoeken naar concrete woorden. In totaal omvat het CGN ongeveer 9 miljoen Vlaamse en Nederlandse woorden.

De data in het CGN zijn verdeeld in verschillende componenten, afhankelijk van het type van opname. Deze componenten zijn bijvoorbeeld spontane conversaties, interviews met leraren Nederlands, telefoondialogen, zakelijke onderhandelingen, lessen en programma's op de radio en televisie. Het is mogelijk om in aparte componenten te zoeken naar relevante data.

3.2 Procedure

Het component '*spontaneous speech face to face*' was het meest valide component in vergelijking met de andere componenten, omdat deze vorm van communicatie het meest natuurgetrouw is. Dit component houdt opgenomen spraak in van algemene gesprekken en is daarom het enige component dat ik heb gebruikt in mijn onderzoek. In dit component heb ik de uitingen van Vlaamse sprekers verwijderd, omdat er misschien verschillen zouden kunnen bestaan tussen het Belgisch Nederlands en het Standaard Nederlands die moeilijk te verklaren zouden zijn. Ik wilde alleen natuurlijke data van sprekers die Standaard Nederlands gebruiken.

In de relevante data zocht ik naar voorkomens van het woord *rond* met behulp van de orthografische transcripties. Hierbij heb ik de resultaten beperkt door alleen te zoeken op de woordklasse prepositie. Deze zoektochten leverden ongeveer 190 verschillende vormen op van *rond*. Ik heb *rond* in ieder geval als prepositie beschouwd als het direct voor een bijbehorende *Noun Phrase* is geplaatst zoals in de volgende zin:

*ja de verkeerscirculatie **rond** Amersfoort is één grote puinhoop.*

Dit was het geval in bijna alle zinnen die ik toegevoegd heb aan het geschikte corpus. *Rond* was in mijn ogen ook een prepositie als er heel duidelijk een complement bij hoort, dat later of eerder in de zin voorkomt, doordat er bijvoorbeeld woorden tussen het voorzetsel en de bijbehorende *Noun Phrase* staan:

*ja kom hier dan **rond** pakweg half twaalf uiterlijk.*

Hier staat het woord ‘pakweg’ in de weg, maar is *rond* duidelijk een prepositie bij ‘half twaalf’.

Niet alle vormen dat het CGN vond waren echter preposities zoals ik ze zocht. *Rond* is naar mijn mening namelijk geen echte prepositie in de volgende zin:

*Ja nou gaat gewoon een handtekeningenlijst **rond** bij ons.*

Er is namelijk geen complement dat hoort bij *rond* in de voorgaande zin. Dit is ook vaak het geval bij ‘rond lopen’, ‘rond fietsen’, etc. Deze gevallen zijn daarom allemaal weggelaten. Na het verfijnen van de oorspronkelijke resultaten, bleven er 83 bruikbare voorkomens van *rond* over.

3.3 Verwerking data

Bij het analyseren van de resultaten heb ik gekeken hoe *rond* werd gebruikt in de zin. Nadat ik alle resultaten met elkaar vergeleken had, heb ik de betekenissen van *rond* die op een gelijkwaardige manier werden gebruikt bij elkaar gezet. Deze verschillende betekenissen werden in verschillende groepen geplaatst om te bekijken welke betekenissen *rond* kan hebben. Het indelen van de betekenissen in groepen wilde ik de data zelf afhankelijk laten zijn, door eerst alle voorkomens te bekijken en betekenissen die hetzelfde uitdrukten te groeperen. Op die manier spreken de data voor zichzelf. Met deze indelingen kan ik de resultaten vergelijken met de ideeën van Zwarts (2004). Ik wil dan bekijken of *rond* daadwerkelijk meerdere betekenissen heeft en of de betekenissen van sterk naar zwak variëren. Als dit zo is, wordt er bekeken of de sterkte of zwakte van een betekenis samenhangt

met de frequentie van deze betekenis in de data. Om te bepalen of de voorspelling op basis van de grammaticalisatietheorieën klopt is het interessant om te bekijken of de meer functionele en zwakkere betekenissen vaker voorkomen dan de sterkere en minder grammaticale betekenissen.

In de volgende sectie zal ik de betekenissen en de frequenties van *rond* beschrijven die ik heb gevonden. Ik zal elke betekenis beschrijven en een paar voorbeelden geven. Vervolgens zal ik in de conclusie en discussie mijn resultaten vergelijken met de theorieën en ideeën van Zwarts (2004) over de polysemie van *rond*. Ook zal ik bekijken of de grammaticalisatietheorieën van toepassing zijn.

4 Resultaten corpusonderzoek

In het CGN heb ik zes verschillende betekenissen van *rond* gevonden en deze in groepen ingedeeld, met de namen: *tijd*, *getal*, *volledigheid*, *samenhang*, *half* en *idioom* (zie bijlage). Ik ga in de volgende sectie bespreken welke betekenissen van *rond* in welke groep horen en waarom, door elke groep apart te bespreken aan de hand van een aantal voorbeelden. Ik begin met de groep met de meeste leden en bespreek vervolgens elke kleinere groep. Hieronder staat een tabel met de uitkomsten van het onderzoek.

Tabel 1: Aantal voorkomens van de verschillende betekenissen van *rond*

Betekenisvorm <i>ROND</i>	Aantal voorkomens	Percentage afgerond
Tijd	43	52%
Getal	15	18%
Volledigheid	15	18%
Samenhang	8	10%
Half	1	1%
Idioom	1	1%
<i>Totaal:</i>	<i>83</i>	<i>100%</i>

In tabel 1 worden de resultaten samengevat in hoe vaak de verschillende betekenissen in het corpus voorkomen en hoeveel procent dit inhoudt. Het is opvallend dat de groepen Tijd, Getal en Volledigheid samen 88 procent van alle data beslaan. Deze groepen zijn duidelijk het meest frequent. De groepen Half en Idioom beslaan beiden maar 1 procent van alle data.

4.1 Tijd

Als *rond* wordt gebruikt als een voorzetsel in het Nederlands, is *rond* als tijd-nuanceerder de meest gebruikte betekenis. Deze betekenis kwam 43 keer voor van de 83 keer dat er *rond* geuit werd. Dit betekent dat deze groep ongeveer de helft beslaat van alle data. In deze groep wordt het woord *rond* voor een Noun Phrase geplaatst dat een tijdstip uitdrukt. Deze tijd kan bijvoorbeeld drie uur 's middags zijn, maar ook de maand januari of Kerstmis of een jaartal. Ik zal een aantal voorbeelden geven en laten zien wat het gebruik van *rond* toevoegt aan de betekenis van de zin.

*(1) ja want hij was inderdaad **rond** half elf thuis ja*

In (1) wordt een specifieke tijd, namelijk half elf, genoemd samen met het woord *rond*. De prepositie *rond* zorgt er voor dat de tijd die uitgedrukt wordt, minder strikt genomen moet worden. Je kan de genoemde tijd zien als een middelpunt, terwijl de echte tijd dat 'hij' thuis was, dichtbij dit middelpunt plaatsvindt. *Rond* in deze zin suggereert dat het echte tijdstip wat eerder of later kan zijn. *Constantheid* is hier een belangrijk kenmerk van deze betekenis van *rond*. De variatie van de werkelijke tijd ten opzichte van de genoemde tijd kan namelijk als constant worden geïnterpreteerd. Dit houdt in dat bij de interpretatie van de zin de afwijking van het echte tijdstip naar beide kanten plaats kan vinden en even sterk. De afwijking in de tijd wordt in figuur 4 weergegeven door de vectoren, waarbij de stip het genoemde tijdstip is en de vectoren een plaats op de tijdsbalk aangeven voor het daadwerkelijke tijdstip waarop de gebeurtenis plaatsvond. Je kan de gebeurtenissen in deze groep dus op een soort tijdsbalk plaatsen.

Figuur 4: Rond een tijdstip

*(2) ja ik ben **rond** een uur of drie ben 'k naar huis gegaan of zo*

De vaagheid van het werkelijke tijdstip kan ook sterker worden gemaakt, hiervoor wordt soms een idioom gebruikt. 'Een uur of' in (2) is een vaste uitdrukking dat voor een specifiek tijdstip gezet kan worden die de vaagheid van het genoemde tijdstip sterker maakt. Dit komt waarschijnlijk door het gebruik 'een uur of', omdat deze de mogelijke afwijking van het echte tijdstip naar beide kanten langer maakt in vergelijking met de zinnen waarin alleen *rond* wordt gebruikt.

De mate van afwijking naar beide kanten is dus afhankelijk van de Noun Phrase dat bij *rond* geplaatst wordt. Hoe groter de tijds�an is van de Noun Phrase, hoe meer variatie dat geïmpliceerd wordt door *rond*, er kan bestaan. Door ‘een uur of’ te gebruiken, wordt de tijds�an verbreed naar eenheden van uren. Als er bijvoorbeeld ‘rond januari’ wordt geuit, kan het daadwerkelijke bedoelde tijdstip zelfs een paar weken vòòr of na de maand januari plaatsvinden.

4.2 Getal

De betekenis van *rond* in deze groep is ongeveer gelijk aan de betekenis in de groep tijdnuanceerder. Het complement van de prepositie *rond* is hier een getal of een hoeveelheid in bijvoorbeeld kilo’s, meters, gewicht en leeftijd. Deze betekenis kwam 15 keer voor van de 83 in totaal, dit is ongeveer 18 procent van de data. Het gebruik van *rond* in deze groep heeft dezelfde functie als bij de eerste groep, het zorgt ervoor dat de betekenis van het getal of de hoeveelheid niet zo specifiek wordt geïnterpreteerd. *Rond* maakt dus de hele Preposition Phrase vager en minder specifiek. Figuur 4 is ook voor deze groep een geschikte abstracte weergave.

*(3) ik heb eigenlijk altijd uh wel **rond** de zeventig procent gewerkt*

In (3) heeft iemand in zijn leven niet precies zeventig procent gewerkt, maar telkens met een variatie daarop, dus soms meer en soms minder. Hier kan ook de genoemde Noun Phrase als middelpunt worden gezien, waar de variatie van afwijkt (zie figuur 4). Het daadwerkelijke percentage varieert dus constant naar meer of minder.

*(4) ja maar die liggen inderdaad **rond** de negen à tien gulden.*

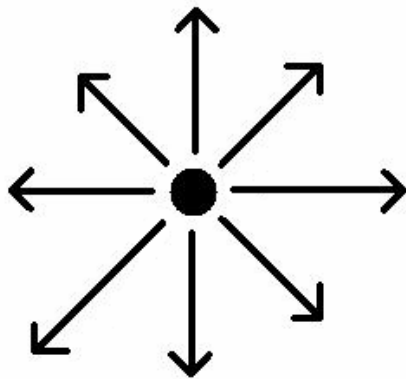
In (4) is het middelpunt wat groter, namelijk negen à tien gulden. Dit is een interessante uiting omdat het daadwerkelijke bedrag waarschijnlijk kan variëren tussen ongeveer acht en elf gulden, maar dus ook tussen de negen en tien gulden zelf. Het werkelijke bedrag kan dus ook op het middelpunt zelf liggen.

4.3 Volledigheid

Deze betekenis kwam 15 van de 83 keer in totaal voor, wat ongeveer 18 procent van alle data beslaat. In deze groep voegt *rond* een cirkelbetekenis toe aan de Noun Phrase dat als complement genomen wordt. Deze Noun Phrase wordt een middelpunt vanaf waar in elke richting een pad bestaat. Deze paden kunnen constant zijn maar dit hoeft niet. Ik zal dit illustreren met een aantal voorbeelden:

*(5) dan gaan we lekker uh **rond** 't kampvuurtje zitten nog een uurtje of wat.*

In deze betekenis kun je het kampvuur als een middelpunt beschouwen waar een aantal mensen omheen zit. De mensen vormen samen een groep maar geen doorlopende gesloten lijn. Er kunnen echter wel een aantal vectoren getekend worden vanaf het middelpunt waar mensen zitten. Daarom is hier sprake van volledigheid en in mindere mate van ook constantheid. De volledigheid houdt hier de groep mensen zelf in, en de constantheid in deze zin houdt in dat alle mensen ongeveer even ver van het kampvuur af zullen zitten. Dit wordt schematisch geïllustreerd in figuur 5, waarbij het middelpunt het kampvuur voorstelt en de vectoren de plaats van de mensen die erom heen zitten:

Figuur 5: Volledigheid

Het is belangrijk om op te merken dat ik deze groep 'volledig' heb genoemd, maar dat mijn interpretatie van deze term ruimer is dan dat van Zwarts (2004). In mijn ogen hoeft er bij een volledigheidsbetekenis geen één pad te bestaan die volledig om het middelpunt leidt, maar kunnen er ook gaten in dit pad bestaan, zoals in figuur 5. Het gaat er bij mij om dat het middelpunt omringd wordt met iets en dat dit richting alle kanten op gaat.

*(6) en al die nauwe straten **rond** de Grote Markt.*

De betekenis van zin (6) is interessant omdat het schematisch overzicht van deze betekenis niet zo duidelijk te maken is. De Grote Markt is hier zeker het middelpunt, maar de straten hieromheen kunnen alle kanten op leiden en verschillende lengtes hebben.

Er wordt hier enkel aan de eigenschap volledigheid voldaan, omdat als je vanuit de Grote Markt om je heen zou kijken, er overal een nauw straatje zal bestaan. Je kunt dit zien alsof er met een passer vanuit de Grote Markt een cirkel wordt getrokken, en alles wat binnen deze cirkel valt wordt benoemd. De straten hoeven niet aan elkaar verbonden te zijn en zeker niet constant te zijn, om toch de prepositie *rond* te kunnen gebruiken. Dit impliceert namelijk alleen dat de Grote Markt omgeven is van de nauwe straten, ongeacht de vorm. De volledigheidsbetekenis is in dit voorbeeld erg sterk maar de constantheid zoals bij (5) ontbreekt.

4.4 Samenhang

De betekenis ‘samenhang’ van *rond* als prepositie is het moeilijkst om in kaart te brengen op een modeltheoretische manier. Deze betekenis kwam 8 van de 83 keer voor, wat ongeveer 10 procent van alle data inhoudt. In deze betekenis wordt de bijbehorende Noun Phrase niet daadwerkelijk als een echt middelpunt beschouwd, maar wel als hoofdzaak met daarbij bijzaken. Abstract gezien kun je de Noun Phrase als middelpunt plaatsen en van daaruit lijnen trekken naar dingen of zaken die samenhangen met het onderwerp. *Rond* beschrijft in deze betekenis eigenlijk een semantisch web. Dit semantische web is te vergelijken met een web dat ontstaat bij een brainstormsessie. De hoofdzaak wordt dan in het midden geplaatst waar de zaken die het eerst opkomen bij mensen omheen geplaatst worden. De bijzaken worden dus op basis van een bepaalde band verbonden met de hoofdzaak.

*(7) iedereen **uh rond** mij heen die uh die gaat uh grote huizen kopen en uh ...*

In zin (7) wordt ‘mij’ niet zozeer als middelpunt geplaatst maar als uitgangspunt genomen voor wie de ‘iedereen’ is. Dit zijn namelijk personen die op een bepaalde manier met de hoofdpersoon verbonden zijn, bijvoorbeeld vrienden van diegene. Deze vrienden zijn op het moment van de uiting niet gegroepeerd rondom de hoofdpersoon, maar zijn op basis van een semantisch web verbonden aan de spreker van de zin.

*(8) ah 't moet natuurlijk niet zo zijn dat de planning van de hele groep **rond** dat kind gaat draaien.*

Ook in (8) wordt een semantisch web gecreëerd met ‘dat kind’ als middelpunt en daarbij de hele groep en de planning als bijzaken die samenhangen met het kind. Abstract gezien wordt het kind op deze manier een middelpunt met daaromheen zaken die op de een of andere manier bij het kind horen.

4.5 Halfvormig

De betekenis 'halfvormig' komt maar één keer voor van de 83 keer. Dit is maar 1 procent van de data, waarbij het erg twijfelachtig is wat het percentage wordt in een grotere corpus. In deze betekenis volgt de vector van de beweging een halfvormig pad:

Figuur 6: Een halfvormig pad

*(9) nee dan dan zit je echt zo rond uh moet ie echt zo **rond** die pilaar kijken.*

In zin (9) heeft de spreker het over de inrichting van een huis en dat een bepaalde positie van de bank niet praktisch zou zijn omdat je dan 'rond een pilaar' moet kijken als je televisie wilt kijken. In deze situatie zou degene die kijkt met zijn ogen een halfvormig pad volgen (zie figuur 6) om een pilaar.

4.6 Idioom

De groep is de enige groep die niet echt bij de polysemie van *rond* past omdat het een vaste uitdrukking is. Ook deze betekenis kwam maar één keer voor van de 83 in totaal. Hierbij ontstaat dus hetzelfde probleem van waarschijnlijkheid als bij de groep met de halfvormige betekenis.

*(10) ik heb echt een leuk vak want als als storingsmonteur krijg je allerlei storingen **rond** je oren.*

De uitdrukking 'iets rond je oren krijgen' uit zin (10) is een vaste uitdrukking voor iets wat je vaak mee maakt of wat je vaak gebeurt. Een vaste uitdrukking moet in zijn geheel worden geïnterpreteerd en de componenten op zich worden niet apart behandeld. Het heeft daarom weinig nut om te bepalen hoe de betekenis van *rond* in deze idioom wordt geïnterpreteerd, omdat het deel uitmaakt van een groter vaststaand geheel.

5 Conclusie

In het corpusonderzoek heb ik minder verschillende betekenissen van *rond* gevonden dan Zwarts heeft gesteld. Hij zegt namelijk dat er ongeveer acht verschillende belangrijke eigenschappen zijn van de betekenissen van rond, namelijk: *cirkel*, *constantheid*, *volledigheid*, *geslotenheid*, *half*, *kwart* en *krom* en als laatste een standaard *pad*.

Zwarts stelde dat de verscheidene betekenissen van *rond* gecategoriseerd kunnen worden tot één van deze eigenschappen. In mijn data heb ik gevonden dat het onderscheiden in categorieën niet zo simpel gedaan kan worden en dat de grenzen tussen de echte verschillende betekenissen vaag zijn. Wat het meest opvallend is, is dat in de werkelijke data weinig ruimtelijke vormen zijn van het woord *rond*. Bijna alle betekenissen moeten abstract geïnterpreteerd worden. Zwarts spreekt duidelijk alleen over ruimtelijke voorzetsels, maar hiervan is niet of nauwelijks sprake in de data.

Als er wordt gekeken naar de categorieën van Zwarts, is de betekenis van *rond* in de groep 'Volledigheid' de enige betekenis die goed in het schema met de verschillende eigenschappen van de perfecte cirkelbetekenis van Zwarts past (zie figuur 2). Maar ook hier is de interpretatie van de term 'volledigheid' anders dan bij Zwarts, omdat in de nieuwe categorie geen sprake is van één rondlopend pad, maar van meerdere paden uitstralend vanuit het middelpunt.

De groep 'Halfvormig' past ook uitstekend in het schema van Zwarts maar heeft maar één voorkomen, net zoals de groep 'Idioom'. Dit maakt het lastig te voorspellen wat de frequenties van deze betekenissen zouden zijn bij een veel groter corpus. Het zou zo kunnen zijn dat er in een groter corpus meer verschillende betekenissen bestaan, omdat er nu al twee groepen zijn die elk maar 1 procent inhouden. Het kan echter ook zo zijn dat Half en Idioom dan wegvallen en er alleen nog de hoogfrequente betekenissen overblijven. Het is moeilijk om over deze twee groepen voorspellingen te kunnen maken omdat ze zo infrequent zijn.

Alle andere groepen die ik heb gemaakt zijn niet in te delen op basis van de eigenschappen die Zwarts noemde. Dit komt omdat het geen ruimtelijke voorzetsels zijn. Het is echter wel belangrijk om te noemen dat alle groepen wel sterk te maken hebben met de cirkelbetekenis. Alle complementen bij *rond* vormen namelijk een middelpunt op een bepaalde manier, maar de onderwerpen in de zin hangen op verschillende manieren samen met het middelpunt. Er is dus wel sprake van een prototypische betekenis van *rond*, omdat alle betekenissen toch samenhangen met de cirkelbetekenis. Deze cirkelbetekenis moet echter abstract worden geïnterpreteerd en met andere belangrijke kenmerken dan Zwarts stelde voor de ruimtelijke voorzetsels.

Wat betreft de grammaticalisatie kan er ook wat worden opgemerkt. De groepen 'Tijd' en 'Getal' zijn het meest frequent. Deze twee groepen zijn ook het meest grammaticaal functioneel en hebben relatief het minst te maken met de prototypische cirkelbetekenis. Deze twee groepen samen beslaan 70 procent van de data. De meest lexicale betekenis van *rond* was 'halfvormig' omdat dit een perfect halfvormig pad beschrijft. Deze betekenis is echter vrij zeldzaam en dus infrequent. De voorspellingen die gemaakt zijn op basis van de grammaticalisatietheorieën zijn dus uitgekomen. Frequentie hangt dus samen met functionaliteit en grammaticaliteit van een element. De meer grammaticale betekenissen van het woord *rond* zijn namelijk veel frequenter dan de sterkere en meer prototypische betekenissen van *rond*.

Het zou een boeiend zijn om alsnog een diachrone studie te doen naar het ontstaan van de polysemie van *rond* en voorspellingen te doen over de ontwikkeling van dit woord. Je kunt dan ook bekijken of de meer lexicale betekenissen van *rond* vroeger meer voorkwamen dan nu. Als er bovendien daadwerkelijk sprake is van grammaticalisatieprocessen bij de ontwikkeling van *rond*, zou je kunnen voorspellen dat de sterkere betekenissen meer naar de achtergrond verdwijnen en dat de functionele en meer grammaticale betekenissen belangrijker worden. Voor verder vervolgonderzoek zou het interessant zijn om te bekijken wat de resultaten zijn bij een veel groter corpus om te bepalen welke verschillende betekenissen er dan overblijven, waarbij de verschillen waarschijnlijk duidelijker worden.

6 Literatuurlijst

Haspelmath, Martin. 1999. *Why is grammaticalization irreversible?* *Linguistics* 37-6, 1043-1086

Heine, Bernd & Reh, Mechthild. 1984. *Grammaticalization and Reanalysis in African Languages*. Hamburg: Buske

Ijbema, Aniek. 2002. *Grammaticalization and Infinitival Complements in Dutch*. Utrecht: Landelijke Onderzoekschool Taalwetenschap

Kurylowicz, Jerzy. 1965. *The evolution of grammatical categories*. München: Fink

Lehmann, Christian. 2004. *Theory and method in grammaticalization*. *Zeitschrift für Germanistische Linguistik* 32-2, 152-187

Zwarts, J. 2004. Competition between word meanings: The polysemy of *(a)round*. In Meier, C. & Weisgerber, M. (Eds.). *Proceedings of the Conferenc sub8 – Sinn und Bedeutung* (pp. 349-360). Konstanz: University of Konstanz Linguistics Working Papers

Zwarts, J. 2006. Om en rond: Een semantische vergelijking. *Nederlandse Taalkunde*, 11(2): 101-123

Zeevat, H. 2006. *Grammaticalisation and evolution*. In Proceedings of the 6th International Conference on the Evolution of Language, pages 372--378

Ik heb ook dankbaar gebruik gemaakt van het volgende corpus:

Corpus Gesproken Nederlands

Copyright © 2004 Nederlandse Taalunie

(website: <http://lands.let.kun.nl/cgn/home.htm>)

7 Bijlage

Resultaten corpusonderzoek:

File	Context	Betekenis
fn000250.224	nee dan dan zit je echt zo {rond} uh moet ie echt zo {rond} die pilaar kijken.	Halfvormig
fn000252.1	nou morgen {rond} deze tijd zit ik weer op 't werk.	Tijd
fn000252.37	{rond} een uur of acht.	Tijd
fn000252.68	uh om zo {rond} elf maakt de bewaking nog een ronde door alle bere gebouwen.	Tijd
fn000291.59	weet je wel als dan {rond} deze tijd een uh ...	Tijd
fn000291.81	uh {rond} die tijd zeg maar dat jij gaat vertrekken met de uh auto.	Tijd
fn000291.263	ik heb eigenlijk altijd uh wel {rond} de zeventig procent gewerkt.	Ongeveer getal
fn000300.399	meestal is iedereen al wel weg {rond} die tijd.	Tijd
fn000305.196	ja de verkeerscirculatie {rond} Amersfoort is één grote puinhoop.	Volledig
fn000326.101	ik wou wel 'ns graag weten hoe uhm of dat stuk {rond} Enschede nu autobaan is?	Volledig
fn000358.233	ah 't moet natuurlijk niet zo zijn dat de planning van de hele groep {rond} dat kind gaat draaien.	Samenhangend met
fn000362.253	spullen {rond} omheen te krijgen.	Samenhangend met
fn000366.8	ja als jij alles {rond} die computer even opruimt is wel praktisch.	Volledig
fn000395.30	en dan en 's m {rond} de middag komt Maartje logeren.	Tijd
fn000395.345	ze was uh ze uh {rond} twee uur uh ...	Tijd
fn000401.132	je zit dan ook nog met file {rond} 't vliegtuig.	Volledig
fn000401.173	die zijn allemaal {rond} de één meter vijfentachtig één meter negentig	Ongeveer getal
fn000418.162	{rond} die tijd rij je echt in een uurtje naar Schiphol.	Tijd
fn000428.233	{rond} de zwangerschap met Tim of de zwangerschap ging goed maar	Samenhangend

	de bevalling.	met
fn000429.38	dan gaan we lekker uh {rond} 't kampvuurtje zitten nog een uurtje of wat.	Volledig
fn000434.269	als ze {rond} de acht minuut dertig uh ...	Tijd
fn000435.192	toen uh echt op 't eind van de avond dus {rond} een uu ...	Tijd
fn000461.73	ah maar toch in de leeftijd van zo uh {rond} de vijftig hè.	Ongeveer getal
fn000465.232	ze {rond} de z nee iets meer dan zevenhonderd dagen hebben.	Ongeveer getal
fn000465.342	ja maar dan kan je ook niet meer praten of zo uh {rond} die tijd.	Tijd
fn000485.195	kunnen we {rond} één uur met de trein gaan dan ben je twintig voor zes in Amsterdam.	Tijd
fn000536.105	ja ik ben {rond} een uur of drie ben 'k naar huis gegaan of zo.	Tijd
fn000539.133	toen ben 'k wel thuis lekker in m'n bed gaan liggen volgens mij uh {rond} een uur of drie of zo.	Tijd
fn000545.230	nee maar gewoon zeg maar zo {rond} de tijd dat je toch wel ...	Tijd
fn000546.148	maar je hangt er wel {rond} die zes denk je?	Ongeveer getal
fn000562.373	zo {rond} tien uur xxx.	Tijd
fn000593.7	nou kijk als ik vannacht wakker zou zijn nou {rond} één uur of zo dan ...	Tijd
fn000593.76	ja kom hier dan {rond} pakweg half twaalf uiterlijk.	Tijd
fn000631.208	iedereen uh {rond} mij heen die uh die gaat uh grote huizen kopen en uh ...	Samenhangend met
fn000675.224	{rond} sinterklaas.	Samenhangend met
fn000695.147	en al die nauwe straten {rond} de Grote Markt.	Volledig
fn000719.254	nou zondag vroeg als je zondag {rond} een uur of tien elf gaat of zo of twaalf ook nog wel.	Tijd
fn000723.237	zo'n pleintje {rond} 't stadion waar ze mekaar voor de bek slaan.	Volledig
fn000724.9	men zo'n beetje {rond} etenstijd.	Tijd
fn000724.158	oh en ik was net weer terug ik was dan {rond} één uur gegaan 'k was	Tijd

weer terug

fn000724.199	in ieder geval {rond} de zesduizend gulden.	Ongeveer getal
fn000727.166	zij is dan uh zo {rond} de twintig begin twintig.	Ongeveer getal
fn000740.121	en uhm toen werd ik {rond} drie uur nog eens wakker weet je wel?	Tijd
fn000758.226	ja want hij was inderdaad {rond} half elf thuis ja.	Tijd
fn000785.58	is 't nou {rond} deze tijd ook gewoon nog iets van uh achttien graden of zo.	Tijd
fn000791.85	ja kom ik gewoon {rond} half één of zo kom 'k weer eventjes naar school.	Tijd
fn000802.71	en toen had ik uh Jan voorgesteld om een uh iets te doen {rond} dat uh begin van Kennisnet.	Samenhangend met
fn000819.78	hij dacht dat het zeker {rond} de zeventig duizend zou liggen wat je d'rin moet stoppen.	Ongeveer getal
fn000829.123	uhm maar sowieso gaan mensen dan {rond} die tijd hebben ze tijd	Tijd
fn000851.26	voor de rest die zat echt wel uh {rond} de honderd twintig honderd dertig kilo.	Ongeveer getal
fn000856.347	we gaan {rond} half zes zes uur eten.	Tijd
fn000929.206	en koning Willem Eén die leefde dan {rond} achttien vijftien?	Tijd
fn000931.65	nou dan zijn we ergens {rond} twee drie uur wel klaar denk ik.	Tijd
fn000938.170	nou dat was {rond} kwart voor elf 's avonds	Tijd
fn000938.245	naar binnen halen {rond} half acht.	Tijd
fn000949.33	morgen {rond} negen uur ben 'k effe hier.	Tijd
fn000973.202	zijn net om ja {rond} {rond} de veertig zeg maar.	Ongeveer getal
fn000981.179	weet je wel ggg overal inkt {rond} z'n mond en zo echt geweldig.	Volledig
fn007811.330	jij zit sowieso {rond} de twaalf DB ja.	Ongeveer getal
fn007834.60	die gaat bij ons waarschijnlijk of uh meestal pas {rond} half negen aan	Tijd
fn007835.289	die lens dat zal {rond} de honderd gulden komen of meer.	Ongeveer getal

fn007837.80	maar uh was een oud beestje waarschijnlijk tumor uh {rond} z'n hart	Volledig
fn007846.123	daar waren in {rond} negentienhonderd twee broers en die hebben de zaak gedeeld.	Tijd
fn007879.49	we gingen dus met die uh onder leiding van die speleoloog van tachtig uh {rond} de tachtig was ie	Ongeveer getal
fn007887.206	ik heb echt een leuk vak want als als storingsmonteur krijg je allerlei storingen {rond} je oren.	Idioom
fn007894.190	{rond} een uur of één denk ik.	Tijd
fn007913.19	nou ja dat speelde niet zo'n rol als je {rond} die nieuwjaarsdagen doet.	Tijd
fn007917.212	dat is {rond} Pasen denk ik.	Tijd
fn007926.49	zij zegt dus deelnemen aan een gespreksavond {rond} de liturgische thema's voor 't komend jaar	Samenhangend met
fn007926.64	ik ik dacht iets een maar dat dat uh iets van uh {rond} vergeving van biecht-uh-achtige ding.	Samenhangend met
fn007929.36	{rond} januari.	Tijd
fn007950.163	ik denk ons Wils zal er wel {rond} vijf uur al zijn.	Tijd
fn007951.26	ja eigenlijk om uh om 'ns te kijken van dan naar Antwerpen te gaan uh {rond} de Kerst.	Tijd
fn007954.282	we zouden 'm toch {rond} dat pleintje gaan leiden of uh daar heb de geen rekening mee gehouden?	Volledig
fn007955.235	dat ze {rond} Den Bosch zeg maar wissels aan 't verleggen zijn.	Volledig
fn007960.3	ze hebben {rond} een uur of vier xxx ja.	Tijd
fn007977.304	en da 's precies {rond} etenstijd dat dat spul uh bij mij naar binnen komt	Tijd
fn007996.84	ja nou volgens mij al wel {rond} de vijftig xxx.	Ongeveer getal
fn008420.77	ja maar die liggen inderdaad {rond} de negen à tien gulden.	Ongeveer getal
fn008516.6	uh ja dat je dan toch veel tijd eigenlijk in je eigen omgeving in en {rond} je huis doorbrengt.	Volledig
fn008516.26	en viezer zo {rond} die kassen met al dat plastic en die troep en die spuiterij.	Volledig

fn008517.103 ggg ja maar dus ik ga helemaal {rond} 't 't terrein bestuderen als
detective.

Volledig

fn008521.157 je hebt van die z a aluminium stripjes {rond} 't raam hè.

Volledig